

arskeið í lífinum, tá ið sansaupplivingin átti at farið fram. Hetta eru eitt nú húðupplivingar og at tað at uppliva ferð og flog. Til tað verða ymisk amboð brúkt.

- Viðgerðin er rættiliga einföld og jarðbundin. Hon fer lutvíst fram heima, lutvíst av einum terapeuti og lutvíst í einum bólki á dag-

trupulleikin ikki rørsuligur, men persónligur.

- Tað eru nógv persónlig eyðkenni, ið eru børnunum til ampa. Barnið hevur trupult við at klára seg millum sínar javnaldrar, í spæli og í skúla. Tað hevur ringt við at konsentrera seg, tá ið nógv er á vási, og tað hevur ringt við at finna vinir.

kanska vit fakfólk, ið eiga at geva fólkí nóg stóran kunnleika til at kunna hjálpa. Men vitanin um hetta serókið er so nýggi, at vit kunnu ikki beinleiðis lasta nokrum nakað. Eg kann í øllum forum staðfesta, at føroyingar eru frammalagari á hesum øki enn íslendingar, tíverri.

spæliumhvørvið hevur einki at siga. Tað gjørdi tað sama um barnið hevði bð, sand, brekkur, gott rásarúm og nógv leiku rúndan um seg. Ella um tað livdi í trongum umstøðum við fáum møguleikum. Orsøkin til trupulleikan liggur nevniliga áðrenn barnið fer at sansa fjarumhvørvið og áðrenn barnið sjálvt fer at taka ímóti ytra umhvørvinum sum slíkum, tað vil siga í móðirlívi.

Umhvørvið alt at siga
Umhvørvið er sum nevnt ikki orsøkin til trupulleikan, men umhvørvið hevur alt at siga, tá ið vit hugsa um, hvussu gongdin verður viðari.

- Tað er bara umhvørvið, sum kann hjálpa barninum. Umhvørvið hevur ikki brotið barnið niður, men umhvørvið má byggja barnið upp. Eitt gott umhvørvi er neyðugt; tættleikin, nærleikin, trygggleikin og tann tíðin, har eg fyrst helt, at tað fór at verða trupult at gera nakað munagott, men tað vísti seg at ganga sera væl, tí neistin, ið skuldi til, var har»

» - Tað er bara umhvørvið, sum kann hjálpa barninum. Umhvørvið hevur ikki brotið barnið niður, men umhvørvið má byggja barnið upp. Eitt gott umhvørvi er neyðugt; tættleikin, nærleikin, trygggleikin og tann tíðin, har eg fyrst helt, at tað fór at verða trupult at gera nakað munagott, men tað vísti seg at ganga sera væl, tí neistin, ið skuldi til, var har»

stovninum ella í skúlanum. Roynt verður at fáa viðgerðina inn í tað dagliga spælið, og eydnast tað, fer barnið spakuliga sjálvt í holt við tað, ið tað skal gera, og leitar eftir teimum røttu upplivingunum.

- Sjálvt um viðgerðin er einföld, so er hon serstøk og má verða stýrd av einum serkonum fakfólki. Hon er eisini innihaldsliga treytað av hvørjum barni sær, og verður broytt so líðandi sum barnið mennist.

Hóast sjálvir trupulleikarnir botna í fátækari sansatílvuru tíðliga í lívinum og fáum rørsluroyndum, er veruligi

Longu sum heilt lítið vilja flest teirra ikki berast og rurast. Seinni heldur tað seg frá upplivingum, har nógvur gangur er. So eru onnur sansaskipanarbørn, sum øvugt hesum bara vilja berast og vaggast og leita stöðugt eftir ógvusligum upplivingum.

Eingin skal hava ringa samvitsku

Tóra Tóróddsdóttir heldur ikki, at vit kunnu tosa um, at tað er nakar liður í upplivingini hjá barninum, ið svikur, hvørki foreldur, stovnur, skúli ella samfelag.

- Tað er eingin, ið skal hava ringa samvitsku, uttan

Sjálvt havi eg havt skeið í Íslandi og íslendingar hava verið her og lært seg upp. Bara orðið sansaskipan er ókent av flestum fakfólki í Íslandi.

Fysioterapeut-lesandi hava gjørt kanningar av, hvussu stórir titteikin er av hesum trupulleikanum, og um trupulleikin hevur nakað at gera við spæliumhvørvið hjá barninum. Kanningin vísti, at tað er í hvussu er hálvt annað barn av hvørjum 20, sum hevur veruligar sansaskipantarupulleikar. Umframt er ein marginal-bólkur á try børn afturat.

- Kanningin vísti, at

isk, men eitt, ið eyðkennir tey øll er, at tey eru so sárbar. Uttan mun til, um talan er um tað ógvusliga barnið, tað ovurvirkna barnið, ið alla tíðina hevur albogarnar úti og ger nógv um seg, ella um tað er tað viðkvæma og stillføra barnið. Tað skal einki til, at tey falla í fátt og ørkymlast. Er mótbúður føla tey, at tey rapla.

- Summi teirra hava tørv á sálarfrøðingi, men tað er ein avgjørdur og stórur munur á hesum børnunum og teimum, ið hava sálarliga sjúku. Tey børnini nemur bókin eisini við, og tey hava akkurat teir somu kropsligu trupulleikarnar, men tann veruligi trupulleikin er størri og álvarsamari. Tann óvandi terapeuturin sær ikki beinanvegin munin. Tað gjørdi eg heldur ikki, men eg havi lært hann at kenna tann tunga vegin.

Eingin sleppast uppá fjall

Hagtalsfrøðiliga roknar Tóra Tóróddsdóttir við, at um 500 børn í føroyska fólkaskúlanum frá yngstu til elstu flokkar hava sansaskipantarupulleikar. Men bert ein partur sæst aftur í viðgerðarskipanini.

- Minni enn helvtin fær hjálp í dag og henda hjálp er ov lítil til hvønn einstak. Eg havi ein varuga av, at tað á teimum børnunum, ið ongantíð fáa ta hjálp, teimum tørvur, minkar vegna fyrbyggingar arbeiði, serliga frá heilsusysturum.

- Tey, ið verða uppdagað lutfalsliga seint, kanska tá

ið tey eru byrjað í skúlanum, eiga ikki at verða slept uppá fjall, tí eisini teimum ber til at hjálpa, og eg havi havt unglingar undir hond, sum veruliga hava tíkið seg fram.

Eigur føroyska samfelagið orku og førleika til at taka ímóti og hjálpa hesum børnunum?

- Nei, tað eiga vit ikki sum er. Hetta er eitt seróki og uttan mun til, hvørja grundútbúgving tú hevur, kanst tú ikki bjóða teg fram at viðgera børnini. Tað krevst nærri vitan og kunnleiki. Bara í Havn eru tvey serfysioterapeutstørv neyðug hesum viðvíkjandi. Veruleikin er, at í løtuni er ein hálvur terapeut settur til alt landið. Og hetta hálva fólkíð hevði havt nóg mikið at gera í Suduroy.

- Nógv mungott verður tó gjørt í tí smáa á dagstovnunum og í skúlanum. Nógvir skúlar hava smærri sansaskipantarbólkar, har børn verða vand. Hetta er lutvíst ein skúlatrupulleiki, tí hesi børnini fáa aloftast eisini trupulleikar við innlæringini. Sjálvt havi eg bara mótt vælvið og positivum hugburði innan skúlans gátt. Eisini á skúlum, har hollisviðurskiptini ikki eru góð, hevur tað borið til at givið børnunum viðgerð.

- Tað, sum haltar, er ráðgevingin, at fáa nóg nógv ráðgeving og at hon kemur beinanvegin, sigur Tóra Tóróddsdóttir at enda.